

10. Солоненко І. Ретроспективний огляд співпраці між Україною та ЄС щодо утвердження верховенства права в Україні / І. Солоненко // Посилення співпраці між Україною та ЄС щодо утвердження верховенства права в Україні. Аналітична доповідь та рекомендації. – К. : К.І.С., 2006. – 164 с.

11. Спільна заява Саміту Україна-ЄС. – Режим доступу : <http://www.president.gov.ua/news/22379.html>.

12. 82% громадян не довіряють українським судам : опитування. – К. : УНН. – 2012. – 8 червня. – Режим доступу : <http://www.unn.com.ua/ua/news/762424-82proc-gromadyan-ne-doviryayut-ukrayinskim-sudam—opituvannya/>.

13. European Commission. Enlargement. Accession criteria. – Режим доступу : http://ec.europa.eu/enlargement/enlargement_process/accesion_process/criteria/index_en.htm.

Надійшла до редколегії 20.11.2012 р.

УДК 35.078.3

В. Ю. СТЕПАНОВ

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СИСТЕМИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

Розглянуто інформаційне забезпечення системи державного управління з урахуванням державної політики у сфері використання інформаційних технологій.

Ключові слова: державне управління, інформаційні технології, державна політика, інфраструктура.

The article deals with information provision system of the government of ukraine with regard to policy in the sphere of information technologies.

Keywords: public administration, information technology, public policy, infrastructure.

Людство сьогодні переживає стрімкий перехід до інформаційного суспільства. Відбувається зміна способів виробництва, світогляду людей, міждержавних відносин. У науковому й політичному середовищах усе частіше стали використовуватися такі поняття, як “інформація”, “інформатизація”, “інформаційне середовище”, “інформаційне забезпечення”, “державна інформаційна політика” й ін. В інформаційному просторі зростає обсяг комунікативних процесів, які витісняють традиційні інформаційно-пропагандистські способи впливу на маси. У наявності – переплетення різних носіїв інформації, тобто виникнення інтегрованих комунікативних систем. Аналогічні процеси відбуваються і на рівні масових інформаційних процесів,

де розвиваються вже не окремі засоби масової інформації (ЗМІ), а інформаційні комплекси, названі медіасистемами. Побудова інформаційного суспільства вимагає переосмислення, а в окремих випадках і розробки нових механізмів регулювання відносин, що виникають між громадянами, їх об'єднаннями та державою. На шляху інтеграції України до світового інформаційного простору актуальним завданням є формування інформаційного забезпечення системи державного управління, підвищення рівня надійності інформації, найбільш ефективне використання інформаційних ресурсів, зовнішніх і внутрішніх інформаційних каналів [5].

Мета роботи – розглянути інформаційне забезпечення системи державного управління з урахуванням державної політики у сфері використання інформаційних технологій.

За оцінкою зарубіжних і вітчизняних дослідників, у ХХ ст. відбулося якісне оновлення інформаційно-комунікаційних технологій, кардинально змінюючи політичну сферу, трансформуючи її інститути та норми, конструюючи нові моделі взаємодії влади та суспільства. Так, методологічні засади дослідження інформації, суспільства в концепціях постіндустріалізму та глобалізації засобів масової комунікації розглянуто у працях зарубіжних дослідників: Р. Арона, Д. Бела, Н. Вінера, І. Валерстайна, А. Герберта, М. Пората, Т. Розака, Т. Стоуньєра, К. Шенона, Ю. Хабермаса, Г. Хагена, Е. Тоффлера, А. Турена, Ф. Уєбстера та ін.

Різні аспекти формування інформаційної інфраструктури та системи державного управління певною мірою розглядають і вітчизняні дослідники: В. Бакуменко, А. Голубицький, А. Дегтяр, Г. Климовицька, М. Корецький, О. Крюков, Т. Куценко, Г. Почепцов, В. Тронь, П. Цегольник, О. Шевчук, С. Чукут та багато інших. Ними відзначено, що держава через відповідні органи й організації залишається найбільшим виробником і найбільшим споживачем інформації. Було позначено, що велике значення мають взаємодія різних інформаційних ресурсів у ході їхнього формування й використання при рішенні різноманітних завдань державного управління й економічного розвитку. Разом з тим, методи управління, що лишились у спадок від тоталітарного режиму, вступають у протиріччя з інформаційним наповненням сьогодення та не дають очікуваних синергетичних ефектів. Тобто, інформаційне забезпечення державного управління на сучасному етапі потребує нових підходів, нової філософії, практики та засобів їх упровадження.

Основною метою використання інформаційних технологій у державному управлінні є підвищення ефективності механізмів державного управління на основі створення загальної інформаційно-технологічної інфраструктури, що включає державні інформаційні системи і ресурси, а також засоби, що забезпечують їх функціонування, взаємодію між собою, населенням і організаціями в рамках надання державних послуг. У зв'язку з цим державна політика у сфері використання сучасних інформаційних технологій покликана забезпечити координацію діяльності органів державної влади зі створення державних інформаційних систем і підвищення ефективності бюджетних витрат

у цій сфері. Визначення пріоритетів у використанні інформаційних технологій у діяльності органів державної влади повинне здійснюватися на основі оцінки можливості отримання значущого соціально-економічного результату і об'єму відповідних ресурсів.

На цей час склалися сприятливі умови для вдосконалення системи державного управління, підвищення якості надання державних послуг населенню і організаціям, підвищення результативності та прозорості роботи державного апарату, послідовного викорінювання корупції на основі широкого застосування інформаційних технологій у діяльності органів державної влади. Програми соціально-економічного розвитку і модернізації системи державного управління, що реалізуються, передбачають такі заходи: підвищення кваліфікації державних службовців і рівня технічної оснащеності державної служби; забезпечення інформаційної відвертості і прозорості процедур розробки і ухвалення державних рішень, реалізації прав громадян на доступ до інформації про діяльність державної влади; формування сучасної телекомунікаційної інфраструктури на території країни; забезпечення зростання об'ємів фінансування державних програм і проєктів, що передбачають використання інформаційних технологій у діяльності органів державної влади; розповсюдження досвіду успішного використання інформаційних технологій у діяльності органів державної влади [3].

Таким чином, державна політика у сфері використання інформаційних технологій спрямована на вирішення таких основних завдань: реалізація стратегічних пріоритетів у використанні інформаційних технологій у державному управлінні, формування єдиного механізму міжвідомчої координації реалізації державних програм і проєктів створення державних інформаційних систем і ресурсів відповідно до цілей соціально-економічного розвитку; формування загальної інформаційно-технологічної інфраструктури для забезпечення діяльності органів державної влади; розповсюдження практики надання громадянам і організаціям доступу до відкритої інформації про діяльність органів державної влади, відповідним державним інформаційним ресурсам, зокрема через мережу Інтернет; організація інтерактивного інформаційного обслуговування громадян і організацій з використанням сучасних інформаційних технологій; забезпечення інформаційної безпеки діяльності органів державної влади і елементів інформаційно-технологічної інфраструктури; розвиток єдиної захищеної телекомунікаційної інфраструктури для державних потреб, системи засвідчуючих центрів в області електронного цифрового підпису і електронної середовища взаємодії, що забезпечує ефективний міжвідомчий інформаційний обмін; розробка стандартів у сфері використання інформаційних технологій в діяльності органів державної влади, створення державних інформаційних систем, їх інтеграції і сумісного використання в рамках створення загального інформаційного простору органів державної влади; централізоване створення загальних державних інформаційних ресурсів (реєстрів, кадастрів, реєстрів, класифікаторів), що містять повну, несуперечливу, достовірну, актуальну інформацію, необхідну для виконання основних функцій державного управління,

забезпечення доступності відповідних даних на міжвідомчому рівні, а також для громадян і організацій відповідно до вимог, встановлених законодавством України; побудова єдиної системи управління процесом використання інформаційних технологій в діяльності органів державної влади, що забезпечує ефективну міжвідомчу координацію державних програм, що реалізуються, і проектів, їх узгоджене і взаємопов'язане виконання відповідно до основних пріоритетів соціально-економічного розвитку; розповсюдження на рівні державної влади практики довгострокового планування державних програм і проектів використання інформаційних технологій, підвищення ефективності управління їх виконанням; збільшення об'ємів, об'єднання і централізація закупівель однотипної продукції у сфері інформаційних технологій на користь органів державної влади для отримання ефекту економії; створення єдиної системи моніторингу і контролю ефективності використання інформаційних технологій в діяльності органів державної влади; реалізація комплексних програм підготовки і підвищення кваліфікації державних службовців в частині використання інформаційних технологій, розвиток необхідної освітньої інфраструктури і методичного забезпечення; вдосконалення законодавчої і іншої нормативної правової бази в цілях підвищення ефективності використання інформаційних технологій в діяльності органів державної влади з урахуванням міжнародної практики; захист інтелектуальної власності, недопущення використання в діяльності органів державної влади програмного забезпечення, що не має відповідної ліцензійної підтримки [2].

Широке застосування інформаційного забезпечення в системі державного управління дозволяє підвищити ефективність: міжвідомчої взаємодії; надання державних послуг населенню і організаціям; персональної і колективної роботи співробітників органів державної влади. Визначення пріоритетів у використанні інформаційних технологій в діяльності органів державної влади здійснюється на основі оцінки можливості отримання значущого соціально-економічного результату і об'єму відповідних ресурсів. Пріоритети у використанні інформаційних технологій у сфері державного управління уточнюються на регулярній основі відповідно до актуальних завдань соціально-економічного розвитку.

Підвищення інформаційної відкритості діяльності органів державної влади, доступності відповідної інформації для громадян і організацій, а також створення механізмів суспільного контролю їх діяльності необхідно забезпечувати шляхом створення: загальнодержавних інформаційних ресурсів, а також інформаційних ресурсів, що містять інформацію про діяльність органів державної влади, з наданням доступу до них громадян і організацій, зокрема через мережу Інтернет; єдиної системи навігації в мережі Інтернет по загальнодержавних інформаційних ресурсах, а також інформаційних ресурсах органів державної влади; інфраструктури пунктів суспільного доступу до інформації про діяльність органів державної влади і державних інформаційних ресурсів; систем обліку і обробки запитів громадян про надання інформації і контролю їх виконання; системи публікації і розповсюдження відомостей про

діяльність органів державної влади; системи підтвердження передачі інформації в електронному вигляді, її достовірності, а також будь-яких дій з її зміни в процесі міжвідомчої взаємодії, а також взаємодії органів державної влади з населенням і організаціями; механізмів навчання громадян в області їх прав і можливостей використання інформаційних технологій при взаємодії з органами державної влади [1].

Слід додати, що контроль використання і захист державних інформаційних систем і ресурсів від несанкціонованих дій повинні забезпечуватися на основі створення комплексної системи моніторингу і обліку операцій при роботі з державними інформаційними системами і ресурсами. Діяльність органів державної влади в області забезпечення безпеки інформації, що належить обов'язковому захисту, регулюється нормативними правовими актами України, що видаються в установленому порядку [4; 6].

Політику формування інформаційного забезпечення системи державного управління та використання сучасних інформаційних технологій в діяльності органів державної влади необхідно засновувати на таких принципах: підпорядкування процесів використання інформаційних технологій вирішенню пріоритетних завдань соціально-економічного розвитку, модернізації системи державного управління, забезпечення обороноздатності і національної безпеки країни; визначення напрямів і об'ємів бюджетних витрат в області використання інформаційних технологій в державному управлінні на основі конкретних вимірних результатів і показників ефективності діяльності органів державної влади; консолідація бюджетних коштів на створення державних інформаційних систем, що мають важливе соціально-економічне і політичне значення; централізоване створення загальних для органів державної влади елементів інформаційно-технологічної інфраструктури; забезпечення узгодженості і збалансованості впровадження інформаційних технологій в діяльність органів державної влади; узгодженість нормативної правової і методичної бази у сфері інформаційних технологій на всіх рівнях; відвертість і прозорість використання інформаційних технологій в діяльності органів державної влади; виключення дублювання бюджетних витрат на створення державних інформаційних ресурсів і систем; уніфікація елементів інформаційно-технологічної інфраструктури, використання типових рішень при створенні державних інформаційних систем органів державної влади.

Основними напрямками підвищення рівня захищеності об'єктів загальної інформаційно-технологічної інфраструктури органів державної влади на сучасному рівні повинно бути: забезпечення комплексного підходу до вирішення завдань інформаційної безпеки з урахуванням необхідності диференціювання її рівня в різних органах державної влади; розробка моделі погроз інформаційній безпеці; визначення технічних вимог і критеріїв визначення критичних об'єктів інформаційно-технологічної інфраструктури, створення реєстру критично важливих об'єктів, розробку мір по їх захисту і засобів нагляду за дотриманням відповідних вимог; забезпечення ефективного моніторингу стану інформаційної безпеки; вдосконалення нормативної

правової і методичної бази в області захисту державних інформаційних систем і ресурсів, формування єдиного порядку узгодження технічних завдань на забезпечення інформаційної безпеки державних інформаційних систем і ресурсів; проведення уповноваженими органами державної влади атестації державних інформаційних систем і ресурсів, використовуваних в діяльності органів державної влади, і контроль їх відповідності вимогам інформаційної безпеки; створення фізично відособленого телекомунікаційного сегменту спеціального призначення, що забезпечує можливість обміну в електронному вигляді інформацією, що містить державну таємницю, обмеженим докола органів державної влади; розвиток засобів захисту інформації, систем забезпечення безпеки електронного документообігу, системи контролю дій державних службовців по роботі з інформацією, розвиток і вдосконалення захищених засобів обробки інформації загального застосування, систем засвідчуючих центрів в області електронного цифрового підпису, а також систем їх сертифікації і аудиту.

Очевидно, що інформаційна діяльність в Україні вже не може далі залишатися у стані відособленого розвитку та ізоляції. Маючи на увазі, що будь-яка країна, у тому числі й Україна, не може розвиватися без національної інформаційної інфраструктури, вже найближчим часом необхідно почати розробку адекватної програми модернізації української інформаційної інфраструктури. При цьому необхідно вийти за рамки вже звичних схем розвитку інформаційної діяльності і інформатизації, оскільки тільки нові підходи зможуть забезпечити ефективний результат, відповідний новим реаліям.

Література:

1. Про інформацію : Закон України від 2 жовтня 1992 р. // ВВР України. – 1992. – № 48.
2. Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007 – 2015 роки : Закон України // ВВР України. – 2007. – № 12. – Ст. 102.
3. Про вдосконалення державного управління в інформаційній сфері : Указ Президента України від 26 вересня 2005 р. № 1338/2005 // Офіц. вісн. України, 2005. – № 39. – ст. 2455.
4. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 21 березня 2008 року “Про невідкладні заходи щодо забезпечення інформаційної безпеки України” : Указ Президента України від 23 квітня 2008 р. № 377/2008. – Режим доступу : // <http://zakonl.rada.gov.ua>.
5. Григор О. О. Формування інформаційного суспільства в Україні в контексті інтеграції в Європейський Союз (державно-управлінський аспект) : автореф. дис. ... к.держ.упр. : спец. 25.00.01 / О. О. Григор : Львів. – 2003. – 20 с.
6. Проблеми реформування законодавства України у галузі інформації (аналітична записка центру політико-правових реформ). – Режим доступу : www.pravo.org.ua.